

**Metodické centrum muzejní pedagogiky
při Moravském zemském muzeu**

KURZ „ZÁKLADY MUZEJNÍ PEDAGOGIKY“

**Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech – od konceptualizace
po praxi. Cyklus národopisných výukových programů
pro stálou expozici Slováckého muzea v Uherském Hradišti.**

závěrečná práce

**Mgr. Lenka Vlková
Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
2016**

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury, které zmiňuji v seznamu.

.....
Mgr. Lenka Vlková
13. 5. 2016

Zde bych chtěla poděkovat Mgr. Pavle Vykoupilové a také Mgr. Soně Mertové, za celkovou realizaci kurzu Základy muzejní pedagogiky a všem, kteří se na jeho tvorbě podíleli. Velký dík patří také etnografickému oddělení Slovákého muzea za vstřícný přístup a neustálou podporu při absolvování kurzu a při realizaci výukových programů, stejně tak jako všem kolegům v muzeu. V neposlední řadě patří nemalý dík knihovnici Slovákého muzea Mgr. Ivetě Mátlové za neustálý přísun cenné literatury ke studiu.

ABSTRAKT

Tato závěrečná práce se věnuje muzejněpedagogickým programům od jejich konceptualizace až po následnou praxi. Práce je zakončením celoročního kurzu Základy muzejní pedagogiky při Metodickém centru muzejní pedagogiky v Brně. Jedním z cílů práce je ukázat pracovní postup od vytvoření edukačního programu až po jeho realizaci na půdě muzea. Zaměřila jsem se na stálou expozici Slovácko, a tudíž na programy s národopisnou tematikou. V závěrečné práci zpracovávám jak metodickou, tak praktickou stránku již realizovaných programů. Po aktuální celkové evaluaci programů zjišťuji spokojenost jak ze strany pedagogů a žáků, kteří program navštívili, tak ze strany Slováckého muzea. Hlavním výsledkem je právě spokojenost návštěvníků a na základě zjištěných údajů je samozřejmě možno případné chyby a nedostatky zlepšit a odstranit. Díky tomu, že jsou programy vytvořeny pro stálou expozici, a tím je možné jejich opakování, mým hlavním cílem je postupné odstranění všech nedostatků.

ABSTRACT

This work deals with the programmes in the field of museum pedagogy and from their conceptualisation to their implementation. The work is the outcome of a year-long course of museum pedagogy organised by the Methodical centre of museum pedagogy in Brno. One of the aims of the work is to show working procedure from the creation of an educational programme to its realization in the museum. The work is focused on the permanent exposition 'Moravian Slovakia', which means on ethnographic programmes. In the final work, I elaborate methodical, as well as practical aspect of the already carried out programmes. Based on recent evaluation of the programmes, I analyse satisfaction of both, the pedagogues and pupils who have participated and the Museum of Moravian Slovakia. The main finding is a general satisfaction of the attendees and the obtained data allows elimination of the possible shortcomings. Since the programmes are created for the permanent exhibition, they can be repeated and my principal goal is gradual elimination of the shortcomings.

Obsah

ÚVOD.....	6
1. Nová expozice Slovácko jako studijní materiál k vytvoření edukačních programů.....	8
2. Edukační program ke stálé národopisné expozici Slovácko – Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech	10
2.1. Cílová skupina návštěvníků	10
2.2. Popis a obsah programu	11
2.3. Stanovené cíle programu.....	15
2.4. Použité metody	16
2.5. Použité didaktické prostředky	17
3. Úskalí při realizaci programu.....	19
4. Přínos programu	20
5. Evaluace	21
6. Závěr.....	22
7. Seznam použitých zdrojů	23
8. Přílohy	25
8.1. Příklady dobré praxe	25
8.2. Fotodokumentace výukových programů.....	28
8.3. Pracovní listy.....	34
8.3.1. Ukázka pracovních listů.....	34

ÚVOD

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, příspěvková organizace Zlínského kraje, bylo otevřeno již před 102 lety, a to 1. června roku 1914. Tehdy sídlilo v bývalé jezuitské koleji na Masarykově náměstí v Uherském Hradišti. V tomto roce jsme mohli v muzeu nalézt již 4 147 sbírkových předmětů. Po peripetiích tehdejší doby byla vybrána a pro Slovácké muzeum zakoupena budova nová – a to budova bývalého střeleckého spolku ve Smetanových sadech taktéž v Uherském Hradišti, kde má muzeum hlavní sídlo dodnes. Další pobočkou muzea je Galerie výtvarných umění nacházející se v Otakarově ulici v Uherském Hradišti a v šedesátých letech začalo Slovácké muzeum spravovat také Památník Velké Moravy ve Starém Městě.¹

Od svého založení se Slovácké muzeum orientuje na obory etnografie, archeologie, historie a také na výtvarné umění. Hlavní budova sídlící ve Smetanových sadech je věnována stálé expozici Slovácko a výstavám etnografickým, historickým či archeologickým. Expozice týkající se důležitých dějinných událostí období Velké Moravy nalezneme v Památníku Velké Moravy ve Starém Městě. Výtvarné umění jihovýchodní Moravy je umístěno v budově Galerie Slováckého muzea a s ním i jeho stálá expozice. Slovácké muzeum má svou pobočku také v obci Vlčnov, kde se nachází Muzeum lidových pálenic se svou stálou expozicí. V obci Topolná muzeum spravuje dvě zemědělské usedlosti – památky lidového stavitelství, ve kterých lze navštívit jak expozici lidového bydlení, tak kovářství.²

Slovácké muzeum také každoročně vydává společensko-vědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí s názvem Slovácko, a to od roku 1959 až do současnosti.³

Již v minulosti můžeme zaznamenat snahu spolupráce s dětmi a školami. „*V různých formách – od klasických vzdělávacích přednášek a výkladů přes doprovodné programy k výstavám až po tematické tvořivé programy.*“⁴ Nejvíce se odrazila při vytvoření výukových programů v Galerii Slováckého muzea a s tím je spjato jméno Mgr. Marie Martykánové. „*Už před několika lety se v Galerii SM začaly realizovat programy nazvané „Na návštěvě*

---

¹ FROLEC, Ivo a kol. *Slovácké muzeum Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2000, s. 9. ISBN 80-86185-09-5.

² *Slovácké muzeum. O muzeu* [online]. [cit. 6. 4. 2016]. Dostupné na: <<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/18/>>.

³ FROLEC, Ivo a kol. *Slovácké muzeum Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2000, s. 9. ISBN 80-86185-09-5.

⁴ MARTYKÁNOVÁ, Marie. *Dětský ateliér v Galerii Slováckého muzea*. In: PETRÁKOVÁ, Blanka – PLÁNKA, Ivan (eds.). *Acta musealia. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně*, 2005, s. 48-49. ISSN 0862-8548.

v galerii“. Byly určeny pro děti předškolního věku .... Jednoduchou formou se děti dovídaly o světě výtvarného umění, měly možnost vyjádřit své pocity a postřehy. Úspěšnost těchto programů byla oboustranně překvapující. Tak postupně zrála myšlenka o vytvoření nového prostoru, v němž by mohly děti i tvořit. To se podařilo v roce 2003, kdy vznikl dětský ateliér. V něm se mohly už odehrávat další programy.“⁵ Galerijní programy se postupem času rozrostly a jsou provozovány do současnosti. Galerie svou nabídku rozšířila o výukové programy k aktuálním výstavám a také o programy např. k muzejní noci a dalším mimořádným akcím.

V posledních letech se činnost programových pracovníků zaměřuje také na Památník Velké Moravy ve Starém Městě, kde se konají jak edukační programy ke stálé expozici věnované životu na Velké Moravě, tak i speciální edukační programy k výjimečným akcím muzea.

---

⁵ MARTYKÁNOVÁ, Marie. *Dětský ateliér v Galerii Slováckého muzea*. In: PETRÁKOVÁ, Blanka – PLÁNKA, Ivan (eds.). *Acta musealia. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně*, 2005, s. 48-49. ISSN 0862-8548.

1. Nová expozice Slovácko jako studijní materiál k vytvoření edukačních programů

„Hlavním znakem muzejní edukace je její návaznost na sbírky muzea, které tvoří samo jádro instituce a na které se přirozeně upíná pozornost návštěvníka.“⁶

V roce 2014, při oslavě stého výročí od založení Slováckého muzea, byla slavnostně otevřena nová stálá expozice s názvem Slovácko, která nahradila expozici stejnojmennou otevřenou od roku 1972 do roku 2012. Snahou národopisné expozice je poutavě ukázat návštěvníkům způsob života lidí v regionu Slovácko.

Expozice je členěna do několika okruhů:

1) Způsob obživy

Zemědělské hospodaření a chov dobytka byly jedním z hlavních druhů zaměstnání obyvatel Slovácka. V tomto okruhu nalezneme cenné nástroje určené ke kultivaci půdy a mnoho předmětů doplňujících inventář zemědělské usedlosti.

Nalezneme zde exponáty vážící se k doplňkovému způsobu obživy, jako bylo včelařství, vinohradnictví a rybářství.

2) Domácnost

Černá kuchyně a její doplňkové vybavení jsou nepostradatelnou částí expozice.

3) Rukodělná činnost

Rukodělná činnost zahrnuje hrnčířství, a tudíž nepostradatelné vybavení hrnčířské dílny či hrnčířské výrobky. Zpracování textilních vláken bylo také pro oblast Slovácka jedním ze stěžejních druhů práce. V expozici nechybí inventář sloužící k základnímu zpracování lnu či konopí ani tkalcovský stav sloužící k dokončení práce.

Plynule na něj navazuje výzdoba tkanin, jež byla velmi oblíbená a důležitá, a ve spojitosti s ní zde můžeme nalézt mnoho druhů modrotiskových forem.

K náročným zaměstnáním patřila práce se dřevem, ať už jde o samotné dřevorubectví či dřevořezbu a výzdobu nábytkových kusů či křížů, kterou také můžeme v expozici nalézt.

---

⁶ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 222. ISBN 978-80-244-3034-8.

3) Lidový oděv

Lidový oděv je samostatným velmi obsáhlým okruhem, důvodem je snaha obsáhnout velkou krojovou rozmanitost slováckého oděvu. Jeho podobu samozřejmě určoval přírodní ráz krajiny, ale i způsob obživy obyvatelstva na Slovácku.

4) Rodinné tradice

Rodinné obyčeje podtrhávaly důležitost přelomových životních okamžiků, například narození či svatby. Proto můžeme v tomto okruhu nalézt oděv kmotry, koutní i úvodní plachty. Nedílnou součástí jsou svatební atributy, jako je pentlení nevěsty či vonice ženicha.

5) Obyčejový cyklus

Výroční obyčeje souvisely většinou s opakováním se čtvera ročních období, ale byly také spojené s lidovou vírou, která měla odvracet negativní síly a napomáhat ve prospěch člověka. Můžeme zde zhlédnout předměty vážící se k masopustu, Velikonocům, letnicím a jízdě králů, slavení dožínek a vinobraní, hodům, adventní době a jejím obchůzkám a v neposlední řadě i k Vánocům.

V expozici nalezneme doplňující multimediální prvky, jako jsou animace ve vybraných dioramatech a krátké filmy. V interaktivních testech je možné si ověřit znalosti o životě lidí na Slovácku. Databáze poskytuje návštěvníkům možnost zhlédnout přes 1 800 archivních fotografií, videozáznamy či audiosnímky dokumentující subregiony Slovácka. Krátký film nesoucí název „Vítejte na Slovácku“ pomůže hned na začátku expozice návštěvníka vtáhnout do atmosféry dnešního Slovácka.⁷

Cenným studijním materiálem při tvorbě mých prvních edukačních programů byla výše popsána stálá expozice Slovácko. Nejvíce mě ovlivnil obyčejový cyklus, kterým jsem se začala zabývat v první řadě a začala jsem promýšlet celou koncepci programu Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech. „*V rámci muzejní edukace pohlížíme na muzeálie jako na prostředek, nástroj všech edukačních snah.*“⁸

---

⁷ Slovácké muzeum. *Národopisná expozice Slovácko* [online]. [cit. 6. 4. 2016]. Dostupné na: <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/18/>.

⁸ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 222. ISBN 978-80-244-3034-8.

2. Edukační program ke stálé národopisné expozici Slovácko – Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech

Jak už jsem zmínila v předchozí kapitole, mou inspirací k vytvoření edukačních programů byla právě stálá národopisná expozice Rok na Slovácku a její oddíl výročních obyčejových cyklů. Jakožto etnologovi je mi toto téma blízké a myslím, že je dobrým materiálem k uchopení a zpracování výukového programu. „*Animace mohou být koncipovány jako program určený k poznání celé expozice ....*“⁹

2.1. Cílová skupina návštěvníků

Vždy je velmi důležité zvolit vhodnou cílovou skupinu návštěvníků pro výukové programy.

Zvolené cílové skupiny:

- mateřské školy (předškolní i mladší věk)
- první stupeň škol základních
- druhý stupeň škol základních
- děti s mentálním postižením

Myslím, že je dobré začít u malých dětí a naučit je do muzea chodit pravidelně s tím, že se tam nejen něco dozví — samozřejmě velmi hravou formou, ale také si vyzkouší nějakou praktickou činnost. „*Ani osoby s mentální retardací či tělesným postižením nesmí být z animačních aktivit vyloučeny. Pokud to jen trochu dovolují technické podmínky objektu, měli bychom s tímto typem návštěvníků počítat.*“¹⁰ Tím že technické podmínky Slováckého muzea jsou uzpůsobeny pro návštěvníky s handicapem, moje jasná volba padla i na skupinu dětí s mentálním postižením. S těmito dětmi velmi ráda pracuji, jelikož mě za každou

---

⁹ HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 1998, s. 77. ISBN 80-7204-084-7.

¹⁰ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: *Škola muzejní pedagogiky 6*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 33. ISBN 978-80-244-1871-1.

maličkost odměny vřelým úsměvem a nejlepší pozitivní zpětnou vazbou je to, že se k nám stále a rády vrací. Samozřejmostí je po předchozí domluvě možná úprava programu pro střední školy, což je sice méně častý jev, ale ne ojedinělý.

2.2. Popis a obsah programu

Při samotné konceptualizaci programu pro mne bylo hlavní otázkou to, do jaké skupiny tento program zařadím. „*Podle míry přednášených teoretických poznatků a podle rozsahu praktických činností dělíme muzejní program do tří skupin ....*“¹¹ Rozhodla jsem se tedy o animační typ programu neboli smíšený program.¹² „*Jako programy smíšené bychom mohli označit takové komunikativní typy aktivit, při nichž je teoretická problematika v určité rovnováze s praktickými činnostmi.*“¹³ Hlavní snahou v mém programu tedy byla a je vyváženost teoretické části a praktické činnosti.

Program rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech dělím následovně:

První částí je část vstupní. Dětem se ihned v úvodu představím a nabídnu jim možnost oslovovat mě křestním jménem, čímž částečně prolomím jakousi pomyslnou bariéru mezi námi. „*Animační programy jsou z velké části postaveny na dialogu. Je proto vždycky dobré, pokud se účastníci na začátku programu uvolní a rozmluví.*“¹⁴ Všichni se na oplátku představí mně, a pokud jsou mými hosty poprvé, řeknou mi, co si pod slovem muzeum představují. „*Někdy jsou odpovědi velmi zajímavé – hodně stará a škaredá budova, kde je strašně moc krámů; možná tam straší; je to velká výstavka; velká místnost se spoustou věcí; nevím, co to může být, nikdy jsem o tom neslyšel, a mnoho dalších odpovědí.*“¹⁵ Promluvíme si o tom, co tedy muzeum je, a hlavně čím se zabývá naše Slovácké muzeum – proč nese právě název slovácké. „*Děti často odpovídají – protože jsme vedle Slovenska; protože tady máme kroje, ve kterých tančíme na hodech; protože jsme na Slovácku.*“¹⁶ Po rozhovoru dětem pustím krátký film „Vítejte na Slovácku“, ve kterém pozorují krásy slováckého regionu. Musím říct, že tento

---

¹¹ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: Škola muzejní pedagogiky 6. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 15. ISBN 978-80-244-1871-1.

¹² ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*, c. d., s. 15.

¹³ Tamtéž, s. 20.

¹⁴ Tamtéž, s. 24.

¹⁵ VLKOVÁ, Lenka (nar. 1990); 10. 4. 2016.

¹⁶ VLKOVÁ, Lenka (nar. 1990); 10. 4. 2016.

film, který je velmi dobře zpracován, zaujme i velmi malého diváka. Během něho si s malými dětmi popisujeme, co všechno vidíme (kostel, kříž, pole, hrncíře, pletařku, kroje, májku a mnoho dalšího). Dětem nastíním, jakým tématem se budeme dále zabývat. „*V prvních okamžicích se totiž buduje vztah mezi lektorem a účastníky, který následně ovlivní průběh celé akce. [...] Ve vstupní evokaci by měl být funkčně nastíněn problém, kterým se budeme společně zabývat.*“¹⁷ Úvodní část se tedy vždy odehrává ve vstupním prostoru expozice.

Poté se přemístíme do jádra expozice, kde začne část hlavní. Vždy se s dětmi nacházíme v dané části s probíranou tematikou. Děti si posedají na polštářky kolem mě. Pedagožky většinou posadím úplně dozadu. Jen v krajních případech se stává, že děti vyrušují a musí si je uklidnit. Jinak jsou děti vzorné, samozřejmě i díky atraktivitě expozice a změně prostředí. „*Jednak se v muzeu někteří žáci a studenti ocitají úplně poprvé a doslova vstupují do neznámého prostoru, což zvyšuje jejich zájem, jednak naprostá většina z nich se během dramatických her ocitá na neznámé pevnině, která může být pro některé výzvou, k jejímu tvůrčímu prozkoumání a příjemně nová zkušenost.*“¹⁸ Není nic krásnějšího, než když děti přijdou do expozice a říkají: „*Ty jo, bomba, tady je to boží a krásné.*“¹⁹ Výklad se snažím vést na základě dialogu s dětmi. Děti po jakémsi „nařknutí“ nakonec některé věci přece jen vědí a k ostatnímu se společně dopídíme. „*Důležitý je v tomto procesu zážitek návštěvníka a přímý kontakt s uměleckým dílem.*“²⁰ Samotná část s výkladem by podle mého názoru neměla převyšovat čas dvaceti minut, jelikož děti nelze udržet déle soustředěné. „*V průběhu hlavní pracovní části účastníci řeší podstatné problémy, jak je pozvolna před nimi odhaluje rozhovor, výklad, setkání s výtvarnými díly nebo jednoduché dramatické etudy či výtvarné akce.*“²¹

Pokud jsou na programu děti škol základních, dostaneme se plynule k další části programu, a to k vyplňování pracovních listů. „*[...] návštěvníci by s pomocí pracovních listů měli objevovat sbírkové předměty .... Ideálně funkční podoba pracovních listů se vždy odvíjí od konkrétní expozice či výstavy, pedagogických záměrů muzejního pedagoga a jím zvolených vzdělávacích cílů.*“²² Pro můj typ programů jsem zvolila pracovní listy sloužící pro práci s lektorem. „*Nemají většinou příliš mnoho stran .... [...] nebo je v nich obsaženo místo pro*

---

¹⁷ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: Škola muzejní pedagogiky 6. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 23. ISBN 978-80-244-1871-1.

¹⁸ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*, c. d., s. 64.

¹⁹ Děti z mateřských a základních škol Uherskohradištska.

²⁰ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: Škola muzejní pedagogiky 6. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 20. ISBN 978-80-244-1871-1.

²¹ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*, c. d., s. 24.

²² MRÁZOVÁ, Lenka. *Tvorba pracovních listů. Metodický materiál*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013, s. 5. ISBN 978-80-7028-403-2.

*písemné či výtvarné aktivity účastníků.*²³ Spojila jsem dohromady listy informační a listy aktivizující. Ač má každý pracovní list svůj, je práce vždy kolektivní, neboť si každý zapamatuje to, co jej zaujalo. Vyplňování pracovních listů je tedy u dětí velmi oblíbené proto, že se mohou při jejich vypracování radit, a tím pracovat kolektivně. Následná kontrola pracovních listů mi slouží jako zpětná vazba dětí. Co vše jsou schopny si zapamatovat. Co by se mělo ještě změnit či zlepšit. S první návštěvou děti obdrží i tvrdé složky jako obal pro své pracovní listy, kam si je mohou postupně vkládat.

S dětmi předškolního věku pracovní listy nevyplňují, ty si většinou po domluvě s pedagožkou vyplní ve školce, ale provádím ještě krátké pohybové cvičení (např. praní košile, závody zvířátek a mnoho dalších).

*„Následující fázi nejčastěji bývá praktická činnost. Ta získané teoretické poznatky upevňuje.”*²⁴ Tvořivé dílny jsou závěrečnou částí edukačního programu, kde si děti vytvoří výrobek symbolizující daný obyčej. *„Zážitek z animačního programu jistě umocní i to, když si účastníci po jeho skončení, mimo prožitky a nově nabyté vědomosti, něco hmatatelného odnesou s sebou domů.”*²⁵ Konkrétní činností se žáci zdokonalí v rukodělné činnosti, což je v dnešní době potřebné. Já však musím ze zkušenosti říct, že děti se opravdu snaží. Když jim něco nejde, ráda jim pomohu, ale spoustu věcí se chtějí naučit a udělat si sami. Během praktické činnosti, která se odehrává v muzejním klubu, nám po celou dobu hraje krátký sestřih videí na probírané téma, a tím si děti ještě upevní nabyté poznatky. *„Program by měl být založen na pestrém střídání činností. Je nutné, aby praktická práce převažovala nad výkladem.”*²⁶ Čas strávený v tvořivé dílně nám tím nabídne i jakousi rekapitulaci programu, čímž si zopakujeme, co jsme se dozvěděli a co je dobré si zapamatovat. *„[...] lektorovi se nabízí možnost, jak zrekapitulovat dění během celé akce a zdůraznit zásadní poznatky. [...] Především pro menší děti je dobré, když znovu zopakuje několik důležitých informací k výstavě.”*²⁷ Po vytvoření výrobku je výukový program u konce.

Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech je cyklem edukačních programů, který koncipuji do 8 tematických okruhů, jež přesně korespondují se zvyky a slavnostmi obyčejového roku na Slovácku a také roku kalendářního. *„Je žádoucí, aby byl návštěvník s cíli seznámen již v anotaci edukačního programu, o jehož absolvování uvažuje. Uvědomme*

---

²³ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: Škola muzejní pedagogiky 6. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 37. ISBN 978-80-244-1871-1.

²⁴ ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*, c. d., s. 26.

²⁵ Tamtéž, s. 35.

²⁶ Tamtéž, s. 33.

²⁷ Tamtéž, s. 27.

*si, že valná část muzejní edukace je neformální a dobrovolná a návštěvník má právo rozhodnout se na základě předem poskytnutých výstižných informací, zda se ho chce zúčastnit a zda pro něj může být přínosný.*²⁸

Zde jsou dílčí části edukačního programu:

Fašanku, fašanku, už je t'a na mále aneb Masopust na Slovácku

- během výukového programu se děti dozví zajímavosti o období masopustu
- jak se konec masopustu slavil na Slovácku
- také se naučí zpívat písně masopustní obchůzky
- součástí programu je vytvoření masopustního průvodu
- vyrobí si masopustní masky

Smrt nesem ze vsi, nové léto do vsi aneb Předvelikonoční doba postní

- s dětmi si povídáme o zvycích spojených s obdobím od Popeleční středy do Zeleného čtvrtku
- naučí se písně a říkanky spojené s vynášením mařeny a přinášením létečka
- vyzdobí si vlastní figuru mařeny

Komu to vajíčko daruju, toho věrně miluju aneb Velikonoce v lidové tradici

- děti zde seznámím s tím, jak se slavily Velikonoce na Slovácku a mnohé zajímavosti o těchto svátcích
- naučí se říkanky provázející „šlaháče“ o Velikonočním pondělí
- nazdobí si kraslice
- zhotoví si tzv. písničkový kapesníček, který byl darem šlaháčům o Velikonočním pondělí
- vyzkouší si pletení žily

Máme krále chudobného aneb Letnice v lidové tradici

- s dětmi proberu tradice spojené s obdobím svátku letnic (jízda králů, královničky)
- naučí se vyvolávačky družiny doprovázející krále
- nazdobí koně pro krále a také věnečky pro královničky

---

²⁸ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 65. ISBN 978-80-244-3003-4.

Klásek ke klásku, zrnko k zrnečku aneb Slavnost dožínek a vinobraní

- v edukačním programu se děti dozví, jak vypadala slavnost dožínek a vinobraní na Slovácku
- naučí se a zazpívají si písně k dožínkám i vinobraní
- součástí programu je také rozeznávání plodin
- vyrobí si vysypávaný obrázek z různých druhů obilí
- zhotoví výzdobu na dožínkový věnec a vyzdobí vinařskou víchu

Hody, milé hody aneb Hodová tradice na Slovácku

- s dětmi si povíme, jak se slavily a slaví hody v různých obcích na Slovácku
- formou dovednostní hry si zvolí stárka a stárku (představitel hodové chasy)
- součástí programu je vytvoření hodového průvodu
- vyzdobí si hodové právo
- vyrobí listinu pro povolení hodové obchůzky a zábavy
- následně provedeme hodovou obchůzku

Čekání na příchod Spasitele aneb Advent na Slovácku

- děti se dozví, co je to advent, jaké obchůzky jsou s tímto obdobím spojeny (mikulášská obchůzka, obchůzka lucek) a jaké zvyky se dříve dodržovaly
- vyrobí si masky čerta a Mikuláše
- také figurky čertů ze sušených trnek
- mohou si zhotovit figurky z vizovického pečiva

Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici

- dětem přiblížím tradice spojené s obdobím Vánoc na Slovácku
- proč se vlastně Vánoce slaví
- zazpíváme si koledy
- vytvoří ozdoby na vánoční stromeček
- součástí programu je také zdobení perníčků

2.3. Stanovené cíle programu

„Proto by měly být cíle formulovány tak, aby byly pravdivé, výstižné, jasné a zároveň pro návštěvníka lákavé. Měly by ho povzbuzovat k jejich dosažení.“²⁹ Naším cílem je dětské návštěvníky co nejpoutavěji vtáhnout do světa našich předků, seznámit je s nejdůležitějšími okamžiky v jejich životě, práci, víře či zábavě, přiblížit dětem zvyky a obyčeje na Slovácku. Významný je i rozvoj jejich komunikačních schopností jak mezi nimi a lektorem, tak mezi žáky samotnými a v pracovní části pak rozvoj motorické činnosti žáků. Neméně důležitým cílem je rozšíření vědomostí žáků v oblasti lidové kultury a národopisu, jejich seznámení s jednotlivými oblastmi této problematiky a podpora všeobecného vnímání tradic a tradičních hodnot. Právě opakovanými návštěvami a systematickým vypracováním pracovních listů by měl vzniknout jakýsi souborný národopisný materiál. Tím, že jsou edukační programy vytvořeny pro stálou expozici, která se jistě v nejbližších letech měnit nebude, je velkou výhodou jejich opakování a následné upravování a zdokonalování díky odezvě návštěvníků. „Problematiku cílů muzejní edukace považujeme za zásadní, přesto je však v literatuře rozpracována jen velmi málo.“³⁰

2.4. Použité metody

- hlavní použitou metodou je metoda slovní – monologická (výklad – frontální edukace, vyprávění) i dialogická (rozhovor)
- názorně demonstrační – předvádění sbírkových předmětů
- praktická metoda (pracovní listy, pracovní činnost)
- aktivizační (hry, rozpočítadla);³¹ jisté prvky dramatické výchovy, které zaznamenávám například u motivačních aktivizujících her na začátku celého programu – „*Ledolamky jsou motivační etudy, které mají [...] prolomit ledy, uvolnit napětí, nervozitu z neznámého prostředí, navodit příjemnou atmosféru.*“³²

---

²⁹ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 65. ISBN 978-80-244-3003-4.

³⁰ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*, c. d., s. 60.

³¹ Tamtéž, s. 100.

³² ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: *Škola muzejní pedagogiky 6*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007, s. 70. ISBN 978-80-244-1871-1J.

V použitých metodách kladu důraz především na důkladné poznání³³ a prozkoumání probíraného tématu, také na celkové zapojení dítěte, jeho spolupráci jak s lektorem, tak s celým kolektivem a v neposlední řadě na jeho myšlenkové pochody.

2.5. Použité didaktické prostředky

K celkové realizaci všech osmi částí edukačního programu Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech bylo zapotřebí těchto didaktických prostředků:

- celkový prostor stálé národopisné expozice Slovácko spolu s projekcí filmu „Vítejte na Slovácku“, jež je součástí expozice, animace na dioramatech a ostatní krátké filmy, jimiž expozice disponuje
- metody aktivizující
- materiální pomůcky k doplnění slovní metody (sláma, větvičky vrby, pomlázka, kraslice, růže z krepového papíru, svazek obilí, vinná réva, hodové právo, perník, ilustrace probíraného tématu)
- pracovní listy – „*Pracovní listy představují skutečně didaktickou textovou pomůcku .... Obvykle jsou do nich zakomponovány různé interaktivní prvky v podobě průvodního slova, zábavných a studijních úkolů a etud ....*“³⁴ a psací potřeby na jejich vyplnění
- prostor muzejního klubu sloužící jako pracovní dílny
- materiál pro praktickou činnost:
  - papíry tvrdé a měkké, barevné papíry, krepový papír, pergamenový papír, pečicí papír
  - tužky, pastelky, vodové barvy, fixy, voskovky, temperové barvy
  - vlna, chemlon, plst', přírodní lýko, lepidlo, klobouková guma, izolepa, špendlíky, provázek, mašle, umělé květiny, korálky, drátky, špejle

---

³³ „Exponáty by tedy měly být v muzeu základem muzejního poznávání. Jejich zprostředkování, zpřístupnění a interpretace jsou vlastní náplní muzejní prezentace.“ MRÁZOVÁ, Lenka. *Muzejní sbírky a muzejní prostředí jako prostředek vzdělávání a výchovy. Základní východiska muzejní didaktiky*. In: *Základy muzejní pedagogiky. Studijní texty*. Brno: Moravské zemské muzeum. Metodické centrum muzejní pedagogiky, 2014, s. 24. ISBN 978-80-7028-441-4.

³⁴ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 105. ISBN 978-80-244-3003-4.

- zbytky látek, vrbové proutí, různé druhy obilnin, těsto (vizovické pečivo, perníky), koření (nové koření, hřebíček), cukrářská glazura, včelí mezistěny, formy na vykrajování, sušená jablka a švestky, vyfouklá vejce

3. Úskalí při realizaci programu

Samozřejmostí je, že realizace edukačního programu jako taková nikdy do naprostých detailů nekoresponduje s koncepcí programu. Dle mého názoru je jednou z nejdůležitějších věcí prvotní zaujetí pro věc. Hned v úvodu by měl lektor dítě zaujmout natolik, že se bude chtít dozvídat stále více. Musíme ovšem počítat také s tím, že v kolektivu se dříve nebo později najdou takový jedinci, kteří spolupracovat nechtějí. Avšak neměli bychom se nechat odradit a měli bychom pokračovat opět v pozitivním přístupu. Při dialogu lektora s dětmi mohou mít naopak děti strach z jeho otázek. Musíme odbourat pomyslnou bariéru toho, že i když dítě odpoví špatně, nic se neděje a správnou si stejně společně povíme. Na edukačním programu se scházíme především proto, abychom se k něčemu společně dopracovali, a to i vylučovací metodou. Při praktické činnosti se také můžeme setkat s určitými negativními prvky. Děti si nevěří při rukodělné výrobě. Tvrdí, že to nikdy nedělaly a že to určitě nebudou umět. Proto je třeba povzbudit je a samozřejmě asistovat, jak jen to jde.

Mezi velmi probírané téma patří prostorové dispozice muzeí, které mohou být také určitým druhem úskalí. Při našich programech je řešíme následovně: ve stále expozici si děti kolem lektora sednou na polštářky. Všichni ho dobře vidí a slyší a není třeba řešit další místa k sedění a náročné stěhování. S místem pro pracovní činnosti je to však poněkud složitější. Jako tvořivá dílna nám provizorně slouží muzejní klub, který je ale třeba před každým výukovým programem speciálně upravit a to z hlediska časové náročnosti není samozřejmě jednoduché.

Na dobré komunikaci mezi muzeem a školou závisí také správná proveditelnost programu. Je třeba odstranit všechny překážky a předsudky a snažit se domluvit na obou stranách. *„Především proto, že teprve uspokojujivý vztah mezi muzeem a školou je předpokladem úspěšné a smysluplné spolupráce mezi oběma institucemi, která je přitom oboustranně přínosná.“*³⁵

---

³⁵ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 232. ISBN 978-80-244-3034-8.

4. Přínos programu

Přínosem programů je rozšíření vědomostí žáků v oblasti lidové kultury a národopisu, jejich seznámení s jednotlivými oblastmi této problematiky a podpora všeobecného vnímání tradic a tradičních hodnot. Právě opakovanými návštěvami a systematickým vypracováním pracovních listů by měl vzniknout jakýsi souborný národopisný materiál.

Samozřejmě že budoucím záměrem je edukační programy rozšířit, což se nám pomalu, ale jistě daří. Nyní například o sekci rukodělných činností, které nesou souhrnný název „Bez práce nejsou koláče“, který se bude věnovat způsobu obživy, původnímu bydlení, práci v domácnosti a rukodělným technikám.

V propojení jednotlivých okruhů expozice a tematických částí našich edukačních programů vidíme možnost seznámit návštěvníky postupně se způsobem obživy, lidovým stavitelstvím, lidovým oděvem, okruhy rodinného a výročního obyčejového cyklu či rukodělnou činností.

Program je také velkým přínosem pro nás muzejní pracovníky. Už samotná komunikace a spolupráce s dětmi a pedagogy je velice užitečná.

5. Evaluace

Jelikož jsme s edukačními programy teprve v začátcích, i samotná evaluace je pro nás něčím novým. Nyní je pro nás okamžitým ověřením kvality a hodnoty programu už samotná účast dětí a jejich opakovaná návštěva edukačních programů. Do budoucna bychom chtěli provádět evaluaci programů přímou konfrontací se samotnými pedagogy a také dotazníkovou formou. Pevně věříme, že se nám to v budoucnu podaří.

6. Závěr

V závěrečné práci představuji celkovou koncepci okruhu osmi na sebe navazujících edukačních programů Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech. Programy ve stálé expozici Slovácko se začaly plně realizovat od listopadu roku 2015. Jsou připraveny pro děti mateřských, základních či speciálních škol, pro něž se samozřejmě upravují dle schopností a požadavků. Díky zaznamenané návštěvnosti můžeme hodnotit výukové programy jako oblíbené a tím, že se neustále opakují, můžeme postupně doladit případné nedostatky a neustále se zdokonalovat. V programech děti získají znalosti o lidové kultuře. Postupně se seznámí s výročním obyčejovým cyklem – masopustem, Velikonocemi, letnicemi, dožínkami a mnohými dalšími slavnostmi a tradicemi. Součástí programu je vždy teoretická část, která se koná v místě expozice. Samozřejmě do ní patří část úvodní, kde se s dětmi seznámíme, poté následuje část hlavní, kde probereme dané téma, a také část, kde si děti mohou vyplnit pracovní listy a shrnout si tak nabyté informace. Další stěžejní částí jsou tvořivé dílny, kde si děti vyrobí předmět symbolizující daný obyčej a zdokonalí se tak v rukodělné činnosti. Jak pracovní listy, tak svůj výrobek si děti odnesou domů. Díky plánovaným opakovaným návštěvám by pak pro návštěvníka měl vzniknout jakýsi komplexní národopisný materiál. Jelikož je stálá expozice jako studnice pramenů a lze z ní čerpat nepřehledné množství materiálu, plánujeme v budoucnu naše výukové programy rozšiřovat o sekci rukodělné výroby, lidového oděvu, způsobu obživy a mnoho dalšího.

7. Seznam použitých zdrojů

BRABCOVÁ, Alexandra. *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*. Praha: JUKO, 2003. 583 s. ISBN 80-86213-28-5.

FROLEC, Ivo a kol. *Slovácké muzeum Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2000. 152 s. ISBN 80-86185-09-5.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 1998. 142 s. ISBN 80-7204-084-7.

JAGOŠOVÁ, L., JŮVA V., MRÁZOVÁ L. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Brno: Paido, 2010. 298 s. ISBN 978-80-7315-207-9.

JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum Edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004. 264 s. ISBN 80-7315-090-5.

MARTYKÁNOVÁ, Marie. *Dětský ateliér v Galerii Slováckého muzea*. In: PETRÁKOVÁ, Blanka – PLÁNKA, Ivan (eds.) : *Acta musealia*. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 48-49. ISSN 0862-8548

MRÁZOVÁ, Lenka. *Muzejní sbírky a muzejní prostředí jako prostředek vzdělávání a výchovy. Základní východiska muzejní didaktiky*. In: *Základy muzejní pedagogiky*. Studijní texty. Brno: Moravské zemské muzeum. Metodické centrum muzejní pedagogiky, 2014. s. 24-30. ISBN 978-80-7028-441-4.

MRÁZOVÁ, Lenka. *Tvorba pracovních listů. Metodický materiál*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013. 29 s. ISBN 978-80-7028-403-2.

ŠOBÁŇ, Marek. *Stručná teorie muzejní pedagogiky*. In: Škola muzejní pedagogiky 6. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2007. 56 s. ISBN 978-80-244-1871-1.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 394 s. ISBN 978-80-244-3034-8.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 140 s. ISBN 978-80-244-3003-4.

Webové stránky

Slovácké muzeum. O muzeu [online]. [cit. 6. 4. 2016]. Dostupné na:
<<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/18/>>.

Slovácké muzeum. Národopisná expozice Slovácko [online]. [cit. 6. 4. 2016]. Dostupné na:
<<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/18/>>.

8. Přílohy

8. 1. Příklady dobré praxe

Rok na Slovácku ve zvycích a slavnostech (animační muzejní program)

Cílová skupina: děti a mládež

Tematická oblast: národopisná

Téma: tradiční obyčejový cyklus na Slovácku a zvyky s ním spojené

Cíl: Seznámit dětské návštěvníky co nejpoutavěji se světem našich předků, a s nejdůležitějšími okamžiky v jejich životě, práci, víře či zábavě, přiblížit dětem zvyky a obyčeje na Slovácku. Rozšířit jejich vědomosti v oblasti lidové kultury a národopisu. Díky stálé expozici Slovácko tak mají děti možnost poznávat jednotlivé části obyčejového roku a podrobně se seznámit s tradicemi Slovácka.

1. Přivítání návštěvníků v předsálí stálé expozice, představení se, krátké povídání o tom, kde to vlastně jsou, co je to muzeum a proč právě naše muzeum nese název slovácké.
2. Hlavní část uskutečňující se vždy u jednoho z probíraných obyčejů ve stálé expozici. S dětmi se posadíme do kruhu a diskutujeme o probíraném tématu. Co jsou Vánoce, dožínky či masopust a další. Výklad je doplněn tematickými ilustracemi, konkrétními sbírkovými předměty a materiálními pomůckami pro lepší představu.
3. V expozici se staršími dětmi poté následně vyplnění pracovních listů – společná práce, slouží k zopakování nabytých informací.
4. S mladšími dětmi dramatické etudy – závod koní, praní košile, ukazovací básničky.
5. Během jednotlivých programů v expozici individuální aktivizující prvky – vytváření hodového průvodu, obchůzky s Mikulášem, masopustní průvod, vynášení mařen a velikonoční šlaháčka.
6. Tvořivé dílny – v prostorách muzejního klubu. Děti si vytvoří výrobek symbolizující daný obyčej. Konkrétní činností se žáci zdokonalí v rukodělné činnosti. Po celou dobu praktické

činnosti hraje krátký sestřih videí či fotografií na probírané téma, a tím si děti ještě upevní získané informace.

Použité metody:

- metoda slovní – monologická (výklad – frontální edukace, vyprávění) i dialogická (rozhovor)
- názorně demonstrační – předvádění sbírkových předmětů
- praktická metoda (pracovní listy, pracovní činnost)
- aktivizační (hry, rozpočítadla)

Didaktické prostředky:

- prostor stálé národopisné expozice Slovácko + projekce filmu „Vítejte na Slovácku“, animace na dioramatech + ostatní krátké filmy, jež jsou součástí expozice
- metody aktivizující
- materiální pomůcky k doplnění slovní metody (sláma, větvičky vrby, pomlázka, kraslice, růže z krepového papíru, svazek obilí, vinná réva, hodové právo, perník, ilustrace probíraného tématu)
- pracovní listy
- prostor muzejního klubu sloužící jako pracovní dílny
- materiál pro praktickou činnost:
  - papíry tvrdé a měkké, barevné papíry, krepový papír, pergamenový papír, pečicí papír
  - tužky, pastelky, vodové barvy, fixy, voskovky, temperové barvy
  - vlna, chemlon, plst', přírodní lýko, lepidlo, klobouková guma, izolepa, špendlíky, provázek, mašle, umělé květiny, korálky, drátky, špejle, zbytky látek, vrbové proutí, různé druhy obilnin, těsto (vizovické pečivo, perníky), koření (nové koření, hřebíček), cukrářská glazura, včelí mezistěny, formy na vykrajování, sušená jablka a švestky, vyfouklá vejce

Délka programu: 60-90 minut

Provázanost s RVP: Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk), Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody), Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství), Člověk a příroda (Přírodopis, Zeměpis), Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova), Člověk a zdraví (Tělesná výchova), Člověk a svět práce, Dramatická výchova, Estetická výchova.

Hodnocení programu: Během dílčích programů se děti dozví o tradicích obyčejového roku (slavení masopustu, postní době, velikonočních tradicích, letnicích, slavnosti dožíněk a vinobraní, hodových slavností, adventních obchůzkách a slavení Vánoc na Slovácku). Děti se také naučí navazování nových vztahů – děti a lektorka a také komunikaci mezi nimi a lektorkou a vzájemně mezi sebou. Z tvořivých dílen si odnesou domů výrobek symbolizující daný obyčej a jako průvodce pro zopakování tématu také pracovní listy.

Četnost programu: Od roku 2015 jako stálý program k národopisné expozici Slováckého muzea.

Autor a realizace: Mgr. Lenka Vlková, kurátor sbírkového a mobiliárního fondu etnografie a lektorka Slováckého muzea v Uherském Hradišti

8.2. Fotodokumentace výukových programů

Fotografie č. 1.: Čekání na příchod spasitele aneb Advent na Slovácku. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 2.: Čekání na příchod Spasitele aneb Advent na Slovácku. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 3.: Čekání na příchod Spasitele aneb Advent na Slovácku. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 4.: Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 5.: Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 6.: Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 7.: Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 8.: Ten vánoční čas aneb Vánoce v lidové tradici. Foto: Pavel Princ.

Fotografie č. 9.: Vynášení mařeny se ZŠ UNESCO. Foto: Lenka Vlková.

Fotografie č. 10.: Vynášení mařeny se ZŠ UNESCO. Foto: Lenka Vlková.

Fotografie č. 11.: Vynášení mařeny se ZŠ UNESCO. Foto: Lenka Vlková.

Fotografie č. 12.: Vynášení mařeny se ZŠ UNESCO. Foto: Lenka Vlková.

8.3. Pracovní listy

8.3.1. Ukázka pracovních listů

Kam se chodí modlit věřící o Velikonoce? Spoj tečky a dozvíš se to.

Pro MŠ a 1. třídy ZŠ

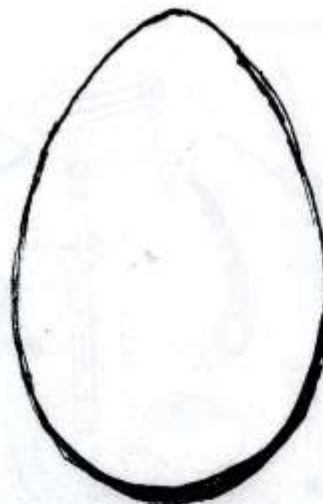
Pracovní list k výukovému programu stálé expozice Slovácko

Komu to vajíčko daruju, toho věrně miluju aneb Velikonoce v lidové tradici

Ahoj děti, já se jmenuji zajíček Jiříček
a budu vaším dnešním pomocníkem při plnění úkolů.

Na Pondělí velikonoční dávala děvčata chlapcům
za vyšíhání vajíčko.
Pomůžeš ho vyzdobit?

Povídali jsme si, že kluci chodí na Pondělí velikonoční mrskat dívky.
Zkus nakreslit, s čím pomůžku obcházejí.

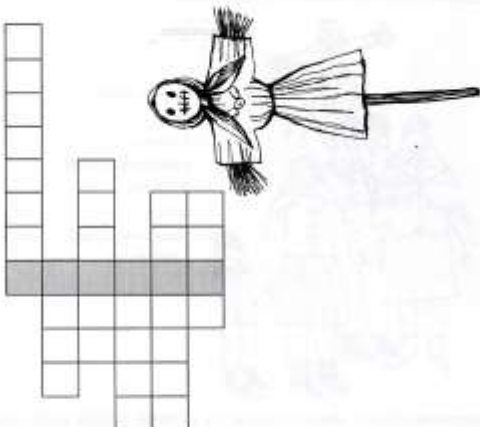

Velikonoční mazanec byl oblíbeným pokrmem těchto svátků, nenecháme ho ale
jen tak ležet. Zkus nakreslit krásně prošívaný stůl, na který mazanec položíme.

Zkus zakroužkovat, který obrázek nepatří k Velikonočním.

Pomůžte panence Mafence s vyjádřením tajemky?

obobci veselí a přívodí masek
správný název rostliny zvané „kocbíky“
Popeleční ...
po době postní slavíme
dívký chodí s létečkem na ... neděli
o půstu nejíme především

Pro 1. stupeň ZŠ

Pracovní list k výukovému programu stálé expozice Slovácko

Smrt nesem ze vsi, nové léto do vsi aneb Předvelikonoční doba postní na Slovácku

Ahoj děti, já se jmenuji panenka Mafinka a budu vašim dnešním průvodcem při vyplňování pracovních listů.

Napiš a nakresli, jaký symbol dělá kněz na hlavě věřícího na Popeleční středu?

Název.....
Složení.....

Proč se jmenovala pátá neděle postní Smrtná? Zkus jednoduše vysvětlit tento název.
.....
.....

Co se slaví před postní dobou?
.....
.....

Jakou podobu mělo létečko/májka? Zkus ho namalovat.
.....
.....

Popel z jaké rostliny se světlí na Popeleční středu? Napiš její správný název i lidové pojmenování.
.....
.....

Kterým dnem začínala postní doba?

a) Velkým pátkem
b) Novým rokem
c) Popeleční středou
d) masopustním úterkem

Jaká jídla bys neměl o půstu jíst?
.....
.....

Doplň chybějící slova do textu o vynášení smrti.

Nesem, nesem .....
na ..... smaženou
z octem s .....
z Minářovým Mikulá.
A ty Mafo ..... pásle
pásle sem jich pod .....
z Minářovým .....

Nápověda: CIBULŮ, JAKUBEM, MAŘENU, KRÁSNÁ, DUBEM, HUSY, OLEJI

Kterou neděli přinášely dívky do vsi nové létečko?

a) Velikonoční
b) Smrtinou
c) Vánoční
d) Letniční

Jaké významné svátky navazují na postní dobu?
.....
.....

Jak dlouho trvala doba postní?
.....
.....

A na závěr tu máme tajenku, zkus ji správně vylušit.

Před čím musí hofat
hlídat vinograd

Všeobecný název
pro dožínky a vinobraní

Nástroj na sečení obilí

Předmět tažený za vozem
v dožínkovém průvodu

Symbol dožínky

Druh obilí

Slavnost sklizně vína

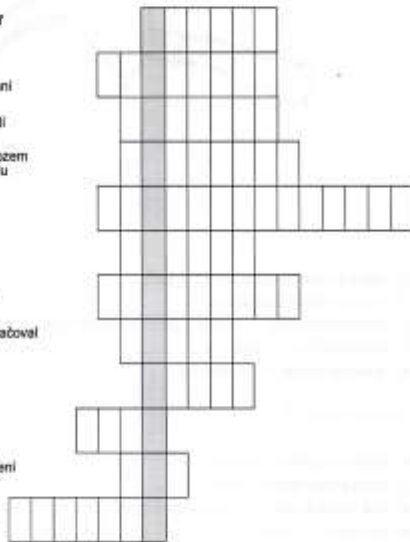
Předmět, jímž se označoval
sklep či dům vinaře

Hlídač vinohradu

Druh obilí

Menší nástroj na sečení
obilí nebo trávy

Slavnost k ukončení
sklízě obilí

Pracovní list k výukovému programu stálé expozice Slovácko

Klásek ke klásku, zrnko k zrnečku aneb slavnost dožínky a vinobraní v lidové tradici

Milí studenti,
v následujících úkolech si nyní prověříte, co všechno jste si zapamatovali
z dnešního programu.

Podle popisu a využití dopiš chybějící název obilí.

Název:

- potravina, krmivo i surovina
- zpracování stébel i otrub
- základní potravinářská surovina pro výrobu pečiva, těstovin
- průmyslově k výrobě škrobu, lihu nebo piva

Název:

- jedna z nejstarších zemědělských plodin
- využívána k výrobě piva
- z této obiliny dostupné kroupy a krupky, náhražka kávy
- konzumuje se také v raném stádiu, kdy má velký obsah vitamínů
- poznáme ji podle velmi výrazných osin

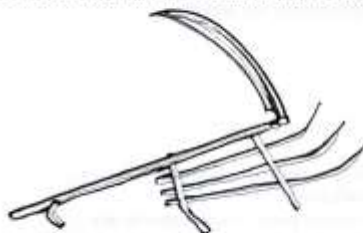
Název:

- výroba potravin pro lidi i krmivo pro zvířata
- jedna z nejrozšířenějších obilnin v mírném pásmu
- pěstování i ve vyšších polohách
- zrna se používá na chlebovou mouku jako náhražka kávy
- na výrobu pemníků
- výroba alkoholu – gin
- starší český název je rež
- sláma této obiliny se využívala k výrobě došek

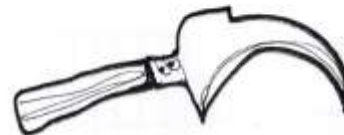
Na základě následujícího popisu najdi předmět v expozici. Napiš jeho přesný
název a k čemu se používá?

- dřevěný předmět kruhového tvaru, objevující se v dožínkovém průvodu
za vozem

Najdi exponát podobný předmětu na obrázku, napiš jeho přesný název a použij.

V expozici se několikrát objevuje tento předmět. Jak se jmenuje a k čemu slouží?

Viš, co bylo zaráženi hory?

- otevírání vinohradu při sklizni hroznů
- výsadba nového vinohradu
- zavírání vinohradu v době, kdy začaly dozrávat hrozny
- slavnost při sklizni obilí
- pracovní postup při výrobě vína

Kdo to byl hofat?

- účastník hodového průvodu
- polní a vinohradnický hlídač
- říká se tak člověku, který je se všim brzy hotový
- kůň, který slyší na povel hot
- lidový výraz pro majitele hotelu

V expozici najdeš také vinařský lis, který sloužil k výrobě vína. Zkus zjistit,
ve kterém roce a kde byl vyroben?